

EFIM MUHIN – SAVANT, PEDAGOG
ȘI FARMACOLOG REMARCABIL
100 de ani de la naștere

**„Două calități pe lume nu pot fi simulate și
nici înlocuite: inteligența și bunătatea!”**
(I. Vulpescu)

Anul acesta se împlinesc 100 de ani de la nașterea remarcabilului savant Efim Muhin, profesor universitar, talentat organizator al cercetărilor științifice, Om Emerit în știință, Laureat al Premiului de Stat al Republicii Moldova, personalitate de un farmec aparte. Numele său se asociază cu im-

plementarea unor domenii științifice farmacologice importante, cu crearea școlii științifice, cu fondarea Societății Științifice a Farmacologilor și cu multe alte realizări.

Efim Alekseevici Muhin s-a născut la 28 decembrie 1918 în satul Ciulkovo, raionul Beloziorsk, Regiunea Vologda, într-o familie de funcționari cu tradiții vechi și o cultură deosebită. La îndrumarea părinților, Efim susține cu succes examenele de admitere (1937) la studii medicale superioare în Academia Medico-militară *S.M. Kirov* din Leningrad. Învăță în această instituție numai patru ani, deoarece intervin marile cataclisme istorice – anii grei ai celui de Al Doilea Război Mondial. În septembrie 1941 a fost eliberat înainte de termen din Academie, fiind înrolat în armată în calitate de medic militar. În anii de război a activat în diverse posturi medicale în Divizia de pușcași nr. 177, pe Fronturile Leningrad și Volhov. Anii de război au constituit o perioadă importantă în viața sa, de aceea era de înțeles faptul că în fiecare zi de 9 mai era prezent la Sankt Petersburg pentru întâlnirea cu foștii camarazi. Pentru participarea și pentru munca desfășurată în anii războiului, Efim Alekseevici Muhin a fost decorat cu două Ordine *Красная Звезда*, Ordinul *Отечественная война* de gradul II și nouă medalii.

După terminarea războiului a fost reînmatriculat la studii, iar în 1947 Efim Muhin a absolvit cu mențiune Academia Medico-militară *S.M. Kirov*, fiind angajat în această instituție ca lucrător științific, urmând ca ulterior să parcurgă toate etapele unui cadru științifico-didactic: adjutant (secretar) la Catedra de farmacologie (1948-1951), lector inferior (1951-1953), lector superior (1953-1956) și conferențiar al Catedrei

de farmacologie (1956-1968). Ultima perioadă de activitate a conferențiarului Efim Muhin include și cei doi ani (1959-1960) în funcția de șef al Catedrei de farmacologie a Academiei Medico-militare. La această catedră a trăit și a împărțit cu colegii de breaslă bucuriile și necazurile perioadelor de tranziție.

Fiind discipolul marelui savant-farmacolog, profesorului A.I. Kuznețov, Efim Muhin este considerat reprezentant și continuator al prestigioasei școli științifice farmacologice a lui N.P. Kravkov, fondatorul farmacologiei ruse. În 1952, E. Muhin susține teza de doctor în științe medicale cu tema *Caracteristica farmacologică a dihidrosferofizinei*, iar în 1967 – cea de doctor habilitat cu tema *Materiale în farmacologia derivaților izotioureici*.

În anul 1968, savantul Efim Muhin este invitat de către conducerea Institutului de Stat de Medicină din Chișinău (ISMC) pentru a activa în cadrul Catedrei de farmacologie. În același an a fost ales, prin concurs, șef al acestei catedre. Aici s-a manifestat ca un specialist de o înaltă calificare, cu o experiență mare și cu spirit de organizator al activității educațional-instructive și a celei științifice. În 1970, după doi ani de activitate la Institutul de Medicină din Chișinău, i se conferă titlul științifico-didactic de profesor universitar. Din primii ani de lucru, E. Muhin a optat pentru editarea literaturii didactice în limba națională (pe atunci moldovenească), personal se străduia să învețe limba poporului nostru, să însușească tradițiile lui.

Ca metodist de înaltă valoare, Efim Muhin acorda multă atenție, timp și forțe pentru perfecționarea, integrarea, unificarea și specializarea procesului didactic la facultate și la catedră. Ca pedagog erudit, mereu era la curent cu performanțele din farmacologie, cu noutățile din disciplinele medicale și din pedagogia școlii superioare. A fost un lector bun și exigent. Pe parcursul a două decenii, desfășoară la Chișinău o activitate pedagogică și științifică rodnică. Mereu era preocupat de cultivarea și instruirea selectă a specialiștilor în farmacologie. Astfel, a elaborat (ca autor sau coautor) 3 manuale pentru studenți și cursanți, 6 monografii, 4 ghiduri de preparate medicamentoase și 7 culegeri de indicații metodice; a publicat circa 180 de lucrări științifice în reviste internaționale și republicane, a prezentat materiale în ediții de peste hotare și din țară, comunicări rezumative la simpozioane și congrese internaționale. Printre cele mai valoroase lucrări se înscriu: *Farmacologia* (edițiile I și II) – manual pentru cursanții Academiei Medico-militare și studenții Institutului de Medicină din Chișinău; *Pesticidele*; *Antibioticele*; *Farmacologie și receptură*; *Practicum de farmacologie*; *Farmacologia medicamentelor cu acțiune preponderentă asupra metabolismului și preparatelor antimicrobiene*; *Îndreptar farmacoterapeutic pentru terapeutul de sector* etc. În semn de recunoaștere a meritelor sale, a fost decorat

(1978) cu medalia comemorativă în numele fondatorului farmacologiei ruse – *N.P. Kravkov*.

În baza unui șir de lucrări didactice editate împreună cu discipolul său, membrul corespondent al AȘM, profesorul universitar Victor Ghicavii, și alți colegi de breaslă din Chișinău (profesorul universitar Sofia Sârbu) și Sankt Petersburg (conferențiarul Tamara Pariiskaia), cu susținerea conducerii USMF *Nicolae Testemițanu* și personal a dlui rector Ion Ababii, a Consiliului Științific al Universității și a altor colegi, profesorul universitar Efim Muhin a devenit, în 1996, Laureat al Premiului de Stat al Republicii Moldova.

Ca savant, Efim Muhin este un bun organizator al cercetărilor științifice. Odată cu venirea sa la Chișinău, a fost pus începutul cercetărilor științifice sistematice. Domeniul de studiu din cele două teze pe care le-a susținut a conturat în mare parte direcțiile prioritare ale școlii farmacologice din Chișinău. Anume aici și-a manifestat capacitățile sale excepționale organizatorice și concepția sa, exclusiv nouă în știință. Principalele interese științifice ale profesorului Efim Muhin s-au concentrat asupra problemelor actuale ca: medicația sistemului cardiovascular, preparatele radioprotectoare, preparatele ce reduc acțiunea toxică a oxigenului sub presiune, locul terapiei hiperbarice în asociere cu remediile medicamentoase în tratamentul diferitor maladii și intoxicații.

Astfel, savantul fondează o nouă direcție științifică – **farmacologia hiperbarică experimentală**, selectând și promovând un grup mare de tinere talente, pune bazele școlii sale științifice, cu pregătirea cadrelor farmacologice prin doctoratură, care au studiat problemele interacțiunii preparatelor medicamentoase cu oxigenul hiperbaric, precum și problemele de profilaxie în intoxicația cu oxigen. Peste puțin timp (1972), sunt susținute deja primele teze de doctor în științe medicale la acest compartiment (E. Cheptea, N. Guțu), iar ulterior cercetările în acest domeniu se finalizează cu încă 8 teze de doctor în științe medicale (N. Bolocan, V. Dubcenco, V. Gonciar, N. Bacinschi, F. Coperschi, V. Gasnaș, E. Onea, V. Grati) și 2 de doctor habilitat în științe medicale (S. Nicolai, V. Dubcenco). Lucrările în acest domeniu au obținut o mare popularitate în țară și peste hotarele ei, de nenumărate ori au fost prezentate la conferințe unionale și la congrese internaționale consacrate terapiei hiperbarice. Trei monografii consacrate acestui domeniu au fost remarcate ca valoare deosebită de marii savanți ai lumii, iar academicianul rus Serghei Efun menționa: „Monografiile profesorului universitar E.A. Muhin au contribuit la formarea unei direcții, unui capitol nou în farmacologia hiperbarică experimentală”.

O altă direcție de cercetări științifice, nu mai puțin valoroasă și care s-a încununat cu rezultate frumoase, vizează farmacologia sistemului cardiovascular, îndeosebi remediile antihipotensive, care s-a cristalizat în 3 teze de doctor în științe medicale (V. Ghicavii, S. Nicolai, B. Parii) și, ulterior, în 2 teze de doctor ha-

bilitat (V. Ghicavii, B. Parii), cu elaborarea unui nou medicament antihipotensiv – *Izoturion*, înregistrat și autorizat pentru utilizare în practica medicală în Moldova (1993) și Rusia (1996). Acest fapt a fost mult așteptat și destul de îmbucurător pentru adevăratul farmacolog, profesorul universitar Efim Muhin.

Este de menționat și faptul că studiile efectuate în domeniul științei sub conducerea lui Efim Muhin s-au soldat cu editarea următoarelor monografii: *Очерки гипербарической фармакологии; Гипербарическая фармакология; Кислород под повышенным давлением и гормоны; Гипертензивные средства; Фармакология гипертензивных средств*, precum și a unor culegeri de materiale științifice: *Фармакология амидиновых соединений; Повышение резистентности организма к экстремальным воздействиям* etc. Sub conducerea eminentului savant au fost realizate și susținute cu succes 14 teze de doctor și 4 teze de doctor habilitat în medicină.

Efim Muhin a fondat școala sa științifică. Discipolii săi conduc activitatea catedrelor și laboratoarelor farmacologice. El este promotorul mai multor invenții de valoare în domeniul farmacologiei. Multă energie a depus savantul în consolidarea farmacologiei naționale în știința mondială. Profesorul Muhin și discipolii săi au participat la 2 congrese internaționale cu genericul *Oxygenarea hiperbarică* (Aberdin, 1977; Moscova, 1981) și la 4 congrese ale farmacologilor din fosta URSS (1971, 1976, 1982, 1988). Sub egida lui în acest răstimp la Chișinău își țin lucrările un șir de conferințe, simpozioane, plenare și congrese, printre care: plenara conducerii Societății științifice unionale a farmacologilor *Стресс и его патогенетические механизмы* (1974), plenara Comisiei unionale de problemă *Fiziologia circulației sangvine* (1983) etc. Pentru lucrările sale științifice valoroase în domeniul medicinei și pentru participare activă în viața medicală, profesorului Efim Muhin, în 1975, i s-a conferit titlul onorific de *Om Emerit în știință din RSSM*, a fost decorat (1978) cu medalia comemorativă *N.P. Kravkov*, fondatorul farmacologiei ruse.

Efim Muhin este fondatorul și primul președinte al Societății Științifice a Farmacologilor din Republica Moldova, a fost membru al Organului de conducere al Societății Științifice a Farmacologilor din URSS.

În decurs de mai mulți ani, profesorul E. Muhin a activat cu dedicație în procesul de educație și instruire, fiind decan al Facultăților *Farmacie* (1970) și *Medicină Generală* (1970-1986) ale Institutului de Stat de Medicină din Chișinău, bucurându-se de o autoritate impresionantă printre profesori și studenți. Activitatea sa științifico-didactică și obștească a fost înalt apreciată. Pentru munca rodnică depusă de-a lungul anilor, a fost menționat cu Diploma de onoare a Prezidiului Sovietului Suprem al RSSM, cu diplome și distincții ministeriale și universitare.

În legătură cu plecarea la odihna binemeritată, Efim Muhin depune cererea de eliberare din posturile

de decan (1986) și șef al catedrei (1988) și se întoarce la Sankt Petersburg, pentru a fi mai aproape de copii și nepoți. Dar iarăși s-a încadrat în activitate, chiar și în funcția de laborant la catedra de farmacologie a Academiei Medico-militare. Totodată continuă să lucreze în plan didactic și științific. Împreună cu profesorul Vasili Mihailovici Vinogradov lucrează asupra ediției a III-a a manualului de farmacologie pentru cursanții academiei, iar în colaborare cu profesorii V.M. Vinogradov și E.B. Katkova – asupra manualului de farmacologie pentru colegiile de medicină (lucrarea a văzut lumina tiparului deja după decesul său).

Devotamentul și profesionalismul de care a dat dovadă întreaga viață nu s-a epuizat nici în anii de odihnă binemeritată. Cu aceeași dăruire de sine continua să lucreze asupra celei de-a III-a ediții a manualului pentru cursanții academiilor, participa la un șir de evenimente științifice în probleme de oxihiperbarie.

Fiind un om de o bărbăție excepțională, Efim Muhin, în pofida stării precare de sănătate, a continuat să muncească activ și mereu și-a păstrat optimismul, bunăvoința și bucuria de a trăi.

La 15 ianuarie 1999, la Chișinău s-a desfășurat Conferința științifică internațională *Realizări științifice în farmacologie*, consacrată jubileului celor 80 de ani ai profesorului Efim Muhin. Starea sănătății însă nu i-a permis să participe la festivitatea desfășurată, însă a trimis un mesaj telefonic în semn de recunoștință:

„Дорогой Виктор Иванович! Вам, всем сотрудникам Вашей кафедры, низкий поклон и сердечное спасибо за то, что вы сотворили в честь моего юбилея. Это грандиозно и превосходит во много раз все, что мне вместе с коллегами удавалось сделать в плане организации конференций и симпозиумов. Посмотрев фильм, я снова на время вернулся в родную и любимую мною Молдову. Да, это был лучший период в моей жизни, как педагога высшей школы, и я бесконечно рад, что мои ученики и коллеги превзошли меня по всем аспектам кафедры. Наилучшие пожелания Вашим сотрудникам и Вашей семье. 25 января 1999 г. Обнимаю. Ваш Ефим Алексеевич”. Acest mesaj a fost și ultima ocazie de a auzi vocea lui Efim Muhin. Conferința în cauză a fost una dintre primele conferințe dedicate unei personalități aflate în viață. În cadrul vizitei la Sankt Petersburg, una din rudele apropiate ale profesorului Muhin a menționat: „При жизни в России, такую конференцию еще никто не проводил”.

Efim Muhin s-a stins din viață la 26 noiembrie 1999 la Sankt Petersburg. În acele momente grele pentru copii și nepoți, discipolii au fost alături de ei, participând la funeraliile dascălului lor. Și după trecerea în lumea celor drepti, discipolii au menținut până azi relații frumoase cu copiii, nepoții și strănepoții marelui savant. Când ne aflăm la Sankt Petersburg, ne întâlnim cu copiii săi (Irina și Aleksandr) și vizităm mormântul celui care a fost și va rămâne un mare dascăl și personalitate remarcabilă.

Relațiile științifice și profesionale întemeiate de profesorul Efim Muhin, stilul de muncă, spiritul intelectual, devotamentul și profesionalismul rămân la temelia activității discipolilor și a prietenilor care-i continuă ideile pe tărâmul științific și pedagogic. Numeroșii discipoli, colegi și prieteni, cei care l-au cunoscut pe distinsul profesor își exprimă sincera convingere că acesta a fost reprezentantul vechii intelectualități ruse, care și-a consacrat cunoștințele și capacitățile intelectuale în numele prosperării științei medicale. Numele profesorului Efim Muhin va rămâne în memoria tuturor celor care l-au cunoscut și cu care a activat, manifestându-se ca o personalitate de o inteligență rară, de o bunătate deosebită, cu un devotament și cu o responsabilitate-model.

Efim Muhin a fost modest, sincer și binevoitor față de oameni, calități ce i-au creat o autoritate binemeritată în rândurile colegilor de breaslă și ale studențimii. Caracterul pozitiv l-a prezentat întotdeauna ca o persoană accesibilă pentru toți cei care i-au solicitat ajutorul în rezolvarea problemelor de specialitate și celor cotidiene.

Profesorul Efim Muhin a fost un om foarte principial și cinstit, care totdeauna a pus pe primul loc interesele cauzei. El a fost exigent față de sine și colaboratorii săi, fiind totodată un prieten devotat și un dascăl foarte atent la nevoie colegilor și ale discipolilor săi.

La 27 decembrie 2003 a avut loc ședința comemorativă a Societății Științifice a Farmacologilor din Republica Moldova, consacrată celor 85 de ani de la nașterea profesorului universitar Efim Muhin, cu inaugurarea bustului ilustrului savant pentru aportul în organizarea și dezvoltarea școlii farmacologice din Moldova. Peste cinci ani, la 28 noiembrie 2008, a avut loc ședința Societății Științifice a Farmacologilor din Republica Moldova cu genericul *90 de ani de la nașterea profesorului universitar Efim Muhin*, un eveniment important întru educația tinerelor generații.

Cineva spunea: „Bătrânețea nu se măsoară în ani, ci în amintiri”. Dacă ar fi așa, atunci Efim Muhin, care și-a petrecut viața sub semnul străduinței profesionale, devotamentului și responsabilității, ar împlini pe data de 28 decembrie cu mult mai mulți ani decât știm să socotim. În acest context sunt binevenite cuvintele actriței Larina Demian: „Nu cred în generații, doar în personalități. Cred că pe oameni nu îi desparte neapărat vârsta, ci educația și cultura”.

Noi, discipolii remarcabilei personalități Efim Muhin, considerăm cuvintele „Unii oameni apar în viața ta ca o binecuvântare, alții – ca o lecție” și ca o binecuvântare, și ca o lecție, deoarece am avut marea ocazie și onoare să activăm cot la cot cu acest Om, de la care am învățat multe lecții de viață.

**Societatea Științifică a Farmacologilor
din Republica Moldova**